

Koppenhágai Nyilatkozat *

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Értekezlet emberi dimenziójával foglalkozó konferencián elfogadott dokumentum IV. fejezete

(30) A résztvevő államok elismerik, hogy a nemzeti kisebbségekkel kapcsolatos kérdések csak olyan demokratikus kereten belül oldhatók meg kielégítően, amely a politikai *jogállamiságon alapul, és működő független bíráskodással* párosul.

Ez a keret garantálja az emberi jogokat és alapvető szabadságjogokat, minden állampolgár egyenlő jogait és helyzetét, minden törvényes érdekük és törekvéseik szabad kifejeződését, a politikai pluralizmus és a társadalmi tolerancia teljes tiszteletben tartását, valamint olyan jogi szabályok bevezetését, amelyek a *kormányzati hatalommal való visszaélésnek* hatékony gátat szabnak.

Elismerik továbbá a nem kormányzati szervezetek, beleértve a politikai pártok, szakszervezetek, emberi jogi szervezetek és vallási csoportok fontos szerepét a tolerancia, kulturális sokszínűség és a nemzetiségi kisebbségekkel kapcsolatos kérdések megoldásának előmozdításában.

Megerősítik, hogy a *nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak* mint az egyetemesen elismert emberi jogok részének tiszteletben tartása a résztvevő államokban a békéhez, a stabilitáshoz és a demokráciához szükséges igazságossághoz alapvető tényező.

(31) A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek megkülönböztetés nélkül és a törvény előtti teljes egyenlőség mellett joguk van emberi jogaik és alapvető szabadságjogaik teljes és hatékony gyakorlásához.

A résztvevő államok ahol szükséges, *különleges intézkedéseket* hoznak annak érdekében, hogy az emberi jogok és alapvető szabadságjogok gyakorlása és biztosítása terén a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek más állampolgárokkal való teljes egyenlőségét biztosítsák.

(32) A nemzeti kisebbséghez való tartozás a személyek egyéni választásán alapul, és az ilyen választás gyakorlásából semmilyen hátrány sem származhat. A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van ahhoz, hogy szabadon kifejezzék, megőrizték és fejlesszék etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitásukat, illetve fenntartsák és fejlesszék kultúrájukat annak minden vonatkozásában minden olyan kísérlettől mentesen, amely akaratuk ellenére történő asszimilációjukat célozza. Különösen joguk van ahhoz, hogy

(32.1) - a magánéletben és a közéletben egyaránt szabadon használják anyanyelvüket;

(32.2) - létrehozzák és fenntartsák saját oktatási, kulturális és vallási intézményeiket, szervezeteiket és egyesületeiket, amelyek nemzeti törvényeikkel összhangban önkéntes pénzügyi és egyéb hozzájárulást, valamint köztámogatást kérhetnek;

(32.3) - saját vallásukat vállalják és gyakorolják, beleértve a vallási anyagok megszerzését, birtoklását és használatát, és hogy anyanyelvükön vallási, oktatási tevékenységet folytassanak;

(32.4) - akadálytalan kapcsolatokat létesítsenek és tartsanak fenn egymás között országukon belül, illetve a határokon túl más államok olyan állampolgáraival, akikkel közös az etnikai és nemzeti eredetük, kulturális örökségük vagy vallási hitük;

(32.5) - anyanyelvükön információt terjesszenek, cseréljenek és ahhoz hozzáférjenek;

(32.6) - szervezeteket és egyesületeket alapítsanak és tartsanak fenn országaikban, és részt vegyenek a nemzetközi nem kormányzati szervezetekben.

A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogait egyénileg, valamint csoportjuk más tagjaival közösen gyakorolhatják. Egy nemzeti kisebbséghez tartozó személyt semmilyen hátrány sem érhet annak kapcsán, hogy e jogait gyakorolja vagy sem.

(33) A résztvevő államok területükön védelmezik a nemzeti kisebbségek etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitását és megteremtik a feltételeket ezen identitás előmozdítására. Ennek érdekében megfelelő konzultációk után, beleértve az ilyen kisebbségek szervezeteivel és egyesületeivel való kapcsolatokat, döntéshozatali eljárásaival összhangban minden állam megteszi a szükséges intézkedéseket.

Minden ilyen intézkedés összhangban áll az illető résztvevő állam más állam polgáraival való diszkrimináció-mentesség elvével.

(34) A résztvevő államok törekednek arra, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek az érintett állam hivatalos nyelve vagy nyelvei megtanulása szükségességének ellenére megfelelő lehetőséget biztosítsanak anyanyelvük oktatására vagy az azon való oktatásra, valamint ahol lehetséges és szükséges az alkalmazható nemzeti törvényekkel összhangban, a hatóságok előtti használatára.

A történelem és a kultúra oktatási intézményekben történő tanításával összefüggésben tekintettel lesznek a nemzeti kisebbségek történelmére és kultúrájára.

(35) A résztvevő államok tiszteletben tartják a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek a tényleges részvételhez való jogát a közügyekben, beleértve az ilyen kisebbségek identitásának védelmével és előmozdításával kapcsolatos ügyekben való részvételt.

A résztvevő államok tudomásul veszik a nemzeti kisebbségek etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitása előmozdítására szolgáló feltételek védelme és megteremtése érdekében tett erőfeszítéseket azáltal, hogy - mint ezen célok elérésének egyik lehetséges eszköze - az érintett állam politikájával összhangban álló helyi vagy autonóm közigazgatásokat hoznak létre, amelyek megfelelnek az ilyen kisebbségek specifikus történelmi és területi körülményeinek.

(36) A résztvevő államok elismerik a konstruktív együttműködésük növelésének különös fontosságát a nemzeti kisebbségekkel kapcsolatos kérdésekben. Az ilyen együttműködés a kölcsönös megértés és bizalom, a baráti és jószomszédi kapcsolatok, valamint a nemzetközi béke, biztonság és igazságosság előmozdítását célozza.

Minden résztvevő állam a területén élő valamennyi személy között, etnikai vagy nemzeti eredetük vagy vallásuk szerinti megkülönböztetés nélkül előmozdítja a kölcsönös tisztelet, megértés, együttműködés és szolidaritás légkörét, és bátorítja a problémáknak a jogállamiság elvein alapuló, párbeszéd révén való megoldását.

(37) Egyetlen kötelezettség sem értelmezhető úgy, hogy jogot ad bármilyen, az Egyesült Nemzetek Alapokmánya elveivel és céljaival, más nemzetközi jogi kötelezettségekkel vagy a Záróokmány rendelkezéseivel - beleértve az államok területi integritásának elvét - ellentétes tevékenység vagy cselekedet végrehajtására.

(38) A résztvevő államok, a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak védelme és elősegítése érdekében tett erőfeszítéseik során teljes mértékben tiszteletben tartják a meglévő emberi jogi egyezmények és más vonatkozó nemzetközi okmányok értelmében vállalt kötelezettségeiket, s ha még ezt nem tették meg, fontolóra veszik a

vonatkozó egyezményekhez való csatlakozást, beleértve azokat, amelyek biztosítják az egyének panasztételi jogát.

(39) A résztvevő államok szorosan együttműködnek azokban az illetékes nemzetközi szervezetekben, amelyeknek tagjai - beleértve az Egyesült Nemzeteket, és amennyiben helyénvaló, az Európa Tanácsot-figyelembe véve a nemzeti kisebbségekkel kapcsolatos kérdések tekintetében folyó munkájukat.

A nemzeti kisebbségek kérdésének alapos megvitatása céljából megfontolják egy szakértői találkozó összehívását.

(40) A résztvevő államok világosan és egyértelműen elítélik a totalitarizmust, a bárki elleni faji vagy etnikai gyűlöletet, az antiszemitizmust, a xenofóbiát és diszkriminációt, valamint a vallási és ideológiai alapon való üldözést. Ebben a vonatkozásban elismerik a cigányok sajátos problémáit is.

Kijelentik szilárd szándékukat, hogy élénkítik erőfeszítéseiket ezen jelenségek minden formája elleni harc érdekében és ezért

(40.1) - hatékony intézkedéseket tesznek, beleértve, hogy alkotmányos rendszereikkel és nemzetközi kötelezettségeikkel összhangban-szükség szerint-olyan törvényeket hoznak annak érdekében, hogy védelmet nyújtsanak bármely olyan akció ellen, amely személyek vagy csoportok elleni erőszakra, nemzeti, faji, etnikai vagy vallási alapon történő diszkriminációra, ellenségeskedésre vagy gyűlölködésre - beleértve az antiszemitizmust - való felbujtást jelenthet;

(40.2) - kötelezettséget vállalnak, hogy megfelelő és arányos intézkedéseket hoznak azon személyek vagy csoportok védelme érdekében, amelyek ellen faji, etnikai, kulturális, nyelvi vagy vallásos identitásuk következtében diszkriminatív, ellenséges vagy erőszakos fenyegetések vagy akciók irányulhatnak, és hogy megvédjék vagyონukat;

(40.3) - alkotmányos módszereikkel összhangban hatékony intézkedéseket hoznak, hogy nemzeti, regionális vagy helyi szinteken előmozdítsák a megértést és a toleranciát, különösen az oktatás, kultúra és információ területén;

(40.4) - törekszenek annak biztosítására, hogy az oktatás célkitűzéseinek meghatározásakor különleges figyelmet szenteljenek a faji előítélet és gyűlölködés problémájának, illetve a különböző civilizációk és kultúrák tisztelete fejlesztésének;

(40.5) - elismerik az egyének jogát a hatékony jogorvoslathoz, és törekednek arra, hogy nemzeti törvényeikkel összhangban elismerjék az érdekelt személyek és csoportok jogát ahhoz, hogy a diszkriminatív, beleértve a faji- és idegengyűlöleteken alapuló cselekedetek ellen panaszjárást kezdeményezzenek, illetve azt támogassák;

(40.6) - fontolóra veszik, ha még nem tették meg, hogy csatlakozzanak azokhoz a nemzetközi okmányokhoz, amelyek a diszkrimináció problémáival foglalkoznak, és biztosítják az azokban foglalt kötelezettségek teljes mértékű végrehajtását, beleértve az időközönkénti jelentéstételi kötelezettséget;

(40.7) - szintén fontolóra veszik azon nemzetközi mechanizmusok elfogadását, amelyek államok és személyek részére lehetővé teszik, hogy a diszkriminációval kapcsolatos közléseket nemzetközi testületek elé vigyék.

* A koppenhágai tanácskozást 1990. június 5-29. között rendezték meg.